

Zaleszczotki (*Pseudoscorpionidea*)

WOJCIECH B. JĘDRYCKOWSKI

Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa, ul. Szwoleżerów 9, 00–464 Warszawa
e-mail: wjedrycz@wa.onet.pl

Treść. Na podstawie badań własnych i literatury podano skład gatunkowy zaleszczotków (*Pseudoscorpionidea*). Stwierdzono występowanie 10 gatunków, z których cztery należą do elementu karpackiego.

HISTORIA BADAŃ

Badania faunistyczne związane z zaleszczotkami mają w Polsce niewielkie tradycje i zarówno literatura jak i zbiory dostarczają jedynie fragmentarycznych wiadomości o występowaniu przedstawicieli tej grupy na terenie Polski. Zaleszczotki stanowią rząd w obrębie gromady pajęczaków. Wszystkie gatunki mają drobne wymiary ciała i są drapieżnikami. Do chwili obecnej brak było w literaturze dotyczącej fauny Pienin opracowania, które poświęcone by było tej grupie zwierząt. Sądzę, że podanie przeglądu gatunków jest w tym przypadku niezbędne, tym bardziej, że obecne wiadomości nie wystarczają do przeprowadzenia ogólniejszej analizy.

DANE FAUNISTYCZNE

Łuk Karpat jest jednym z najbogatszych i najciekawszych faunistycznie regionów Polski. Wśród pajęczaków występujących na tym obszarze, znajduje się wiele gatunków endemicznych i kończących zasięgi swego występowania (Jędrzykowski 1997).

W Pieninach stwierdzono występowanie 10 gatunków zaleszczotków, z których siedem występuje w ściółce lasów liściastych i mieszanych. Dwa gatunki: *C. similis* i *C. hahni* występują w różnego rodzaju dziuplach i pod korą drzew. Elementy karpackie reprezentowane są przez cztery gatunki.

PRZEGLĄD GATUNKÓW

Mundochthonius carpaticus RAFALSKI, 1948

Gatunek pochodzenia karpackiego opisany z Pienin przez Rafalskiego (1948), znany obecnie od Pienin po Czarnohorę. W Polsce występuje w Karpatach, na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej, w Górach Świętokrzyskich i na Mazowszu, gdzie został prawdopodobnie zawleczony. Żyje w ściółce, próchnie i pod kamieniami. Najliczniej występuje w lasach liściastych i mieszanych typu grądu oraz buczyny. Preferuje miejsca zacienione, położone w bezpośredniej bliskości pni starych drzew.

Chthonius heterodactylus TÖMÖSVÁRY, 1882

Gatunek ten występuje w Karpatach od Beskidu Śląskiego aż po Karpaty Wschodnie i Siedmiogród. W Polsce znany jest z Beskidu Zachodniego i Wschodniego, z Kotliny Nowotarskiej, Pienin i Bieszczadów. Żyje w ściółce lasów liściastych i wilgotnych zarośli.

Chthonius tenuis C.L. KOCH, 1873

Gatunek ten występuje w południowej i środkowej Europie, dochodząc w górach do 1800 m n.p.m., w północnej Afryce występuje w pasie przybrzeżnym. W Polsce znany jest z rozproszonych stanowisk położonych w południowej i południowo-zachodniej części kraju: ze Śląska Górnego, Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej i Pienin. Żyje w ściółce i pod kamieniami na trawiastych

zbozczach o południowej wystawie i w ciepłolubnych zaroślach.

Neobisium sylvaticum (C.L. KOCH, 1835)

Gatunek występuje w Europie środkowej i wschodniej od Francji na zachodzie po Kaukaz na wschodzie i od Korsyki i Włoch na południu aż po Skandynawię. W Polsce gatunek ten występuje w części górskiej i wyżynnej kraju dochodząc na północy do Gór Świętokrzyskich. Żyje w ściółce lasów liściastych i mieszanych, w borach jodłowych oraz w różnego rodzaju zaroślach. Często można spotkać osobniki tego gatunku czatujące na zdobycz na ziołach porastających polany i brzozy lasów.

Neobisium brevidigitatum (BEIER, 1928)

Znany jest głównie z Siedmiogrodu i z Alp Transylwańskich. W Polsce wykazany z Pienin przez Rafalskiego (1967) i z Bieszczadów przez Rafalskiego (1967) i Jędrzyckowskiego (1987). Gatunek ściółkowy, spotykany w buczynie karpackiej.

Neobisium carpaticum BEIER, 1935

Gatunek ten występuje w Karpatach, Alpach Transylwańskich i prawdopodobnie w południowej Serbii. W Polsce znany jest z Pienin, Bieszczadów i Rostocza. Występuje w ściółce lasów liściastych i mieszanych.

Neobisium fuscimanum (C.L. KOCH, 1843)

Gatunek ten występuje w środkowej Europie od Kotliny Czeskiej i Alp na zachodzie poprzez Karpaty aż do Anatolii. W Polsce występuje w południowej i południowo-zachodniej części kraju. Żyje w ściółce lasów liściastych i mieszanych, w zaroślach, we mchu i pod kamieniami.

Chernes similis BEIER, 1932

Gatunek znany jest z Europy południowo-wschodniej (Turcja, Bałkany, Alpy wschodnie). W Polsce wykazany z Pienin. Żyje w szczelinach skał, w ściółce i w mrowiskach.

Chernes hahni (C.L. KOCH, 1843)

Występuje w Europie południowej, środkowej oraz w zachodniej części Azji. Gatunek pospolity w całej Polsce. Żyje pod korą drzew liściastych i w środowiskach ekotonowych.

Chelifer cancroides (LINNAEUS, 1761)

Gatunek kosmopolityczny, żyje w sąsiedztwie siedzib ludzkich. W Polsce jest gatunkiem pospolitym na terenie całego kraju. Występuje wyłącznie synantropijne w zabudowaniach, ulach i gniazdach ptaków gnieźdzących się w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowań.

PIŚMIENNICTWO

- Jędrzyckowski W.B. 1987. Zaleszczotki (*Pseudoscorpiones*) Bieszczadów. — *Fragm. faun.*, **30**: 341–349.
- Jędrzyckowski W.B. 1997. Ecological factors in the distribution of Carpathian elements in Poland [W:] *Proc. 16th Europ. Coll. Arachnol. Siedlce*. — Siedlce, ss. 127–131.
- Rafalski J. 1948. *Mundochthonius carpaticus* sp. nov., nowy gatunek zaleszczotka (*Pseudoscorpionidea*). — *Annls Mus. zool. pol.*, **14**(3): 13–20.
- Rafalski J. 1967. Zaleszczotki – *Pseudoscorpionidea*. — *Kat. Fauny pol.*, **32**(9): 1–34.

SUMMARY

Based on the literature and collected materials, 10 species of pseudoscorpions (*Pseudoscorpionidea*) have been recorded from Pieniny Mts. Four of them belong to the Carpathian zoogeographical element.